

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БАЗ ВІДПОЧИНКУ НА ПРИБЕРЕЖНІЙ ТЕРИТОРІЇ

У статті виявлено прийоми архітектурно-планувальної організації баз відпочинку, розглянуто функціональне зонування території баз відпочинку, визначено особливості формування баз відпочинку на прибережній території.

Ключові слова: база відпочинку, прибережна територія, лінійна структура забудови.

Актуальність дослідження. Світова та вітчизняна практика формування комплексів відпочинку підтверджує, що найбільш інтенсивно забудовуються майданчики вздовж акваторій, багато рекреаційних комплексів займають найбільш виразні і сприятливі для відпочинку прибережні території. Неоднозначно, при цьому, проявляється ставлення до берегових територій при формуванні прибережних баз відпочинку. У зарубіжній практиці часто зустрічаються приклади, коли прибережні території перетворюються в стоянки автомобілів, заковуються в бетонні береги, висотна забудова максимально наближається до акваторії, природна складова витісняється.

Сформована ситуація спричинює необхідність виявлення науково-обґрунтованих особливостей формування прибережних баз відпочинку, спрямованих на створення сприятливих умов для відпочинку і збереження неповторних за красою природних ландшафтів річок, озер і морів для цілей рекреації.

Аналіз публікацій. Проблеми архітектурно-планувальної організації прибережних територій з позицій створення баз відпочинку традиційно знаходяться у полі зору науковців. Зокрема, спеціальні дослідження у сфері організації забудови прибережних територій виконувались у Київ НДПІ містобудування. У цьому ж інституті розроблені пропозиції з планувальної організації приморських курортних зон. На сьогодні розроблені питання рекреації, які представлені в докторських дисертаціях Веденіна Ю.А., Хромова Ю.Б. Особливості організації курортів і зон відпочинку розглянуті у працях Панченко Т.Ф.

Особливості архітектурного формування набережних розкриті у працях Денисова М.Ф., Кохновера Ф.Г. і Расторгуєва О.С.

У напрямку, пов'язаному з проектуванням річкових набережних, проводили дослідження: Абрамова А.О., Денисов М.Ф., Єжов В.І., Лесков О.В., Смолицька Т.О., Устенко Т.В..

Також, актуалізованим питанням займалися І. Зорін, І. Родичкін, В. Сторчевус, В. Нудельман, Т. Панасенко, В. Тимчинський та інші радянські

та українські географи і містобудівники.

Разом з тим, необхідно відзначити, що серед наукових публікацій та проектних матеріалів практично відсутні роботи, які враховують специфіку формування прибережних баз відпочинку. Тому, **метою статті** є виявлення і характеристика особливостей формування баз відпочинку на прибережній території.

Основні результати. Основною рекреаційною установою, яка забезпечує короткочасний щотижневий відпочинок, є база відпочинку, де здійснюється кількадечний масовий відпочинок населення великих міст і промислових районів.

Традиційно виділяється кілька прийомів забудови баз відпочинку:

- інтегрований;
- компактний;
- лінійний;
- розосереджений.

Інтегрований прийом характеризується розташуванням житлових і громадських приміщень комплексу в одному архітектурному об'ємі.

Компактний прийом характеризує розташування житлових і громадських приміщень в окремих компактно розташованих будівлях.

Лінійний прийом характеризує фронтальна композиція кількох житлових корпусів з відокремленим розміщенням блоків громадського харчування та обслуговування. Об'ємно-просторове рішення комплексу характеризує лінійна структура забудови.

Розосереджений прийом формування баз відпочинку характеризує відособлене розміщення окремих готелів, об'єднаних загальною системою господарсько-побутового та культурно-масового обслуговування [1].

Планувальна організація баз відпочинку насамперед визначається впливає природним ландшафтом із збереженням його естетичної і рекреаційної цінності.

Бази відпочинку розрізняються за наближеністю до водойми: річки, озера, моря(рис. 1).

Разом з тим, для формування прибережних комплексів характерні свої особливості розвитку, що характеризуються планувальною організацією, місткістю, сезонністю експлуатації, функціями, функціональним зонування території[1].

Особливістю архітектурно-планувальних структур прибережних баз відпочинку є лінійність (протяжність уздовж берега) зосередженим розміщенням забудови по всій території, рідше компактними групами.

База відпочинку на річці Волга

База відпочинку «Галух» на озері Селігер

База відпочинку «SAIMA GARDENS»

Рис. 1. Розташування баз відпочинку відносно водойми

Прийом виявлення планування території прибережних баз відпочинку розкриває взаємозв'язок між типовими ландшафтними ситуаціями, оптимальними планувальними рішеннями, а також, композицією забудови комплексів.

З урахуванням ландшафтних ситуацій розробляються варіанти моделі планувальних рішень та композиції забудови баз. Зазвичай використовуються лінійно-глибинна, лінійна і компактна моделі. Основною моделлю системи забудови найчастіше виявляється компактно-групова (рис. 2).

Переважне використання в архітектурно-планувальній структурі комплексів компактних груп будівель в оточенні зелених насаджень зумовлюється більш раціональним використанням природних ресурсів території, забезпечує збереження в межах кордонів комплексів незабудованих озелених ділянок для створення найбільш сприятливих умов відпочинку в умовах, максимально наближених до природних [2].

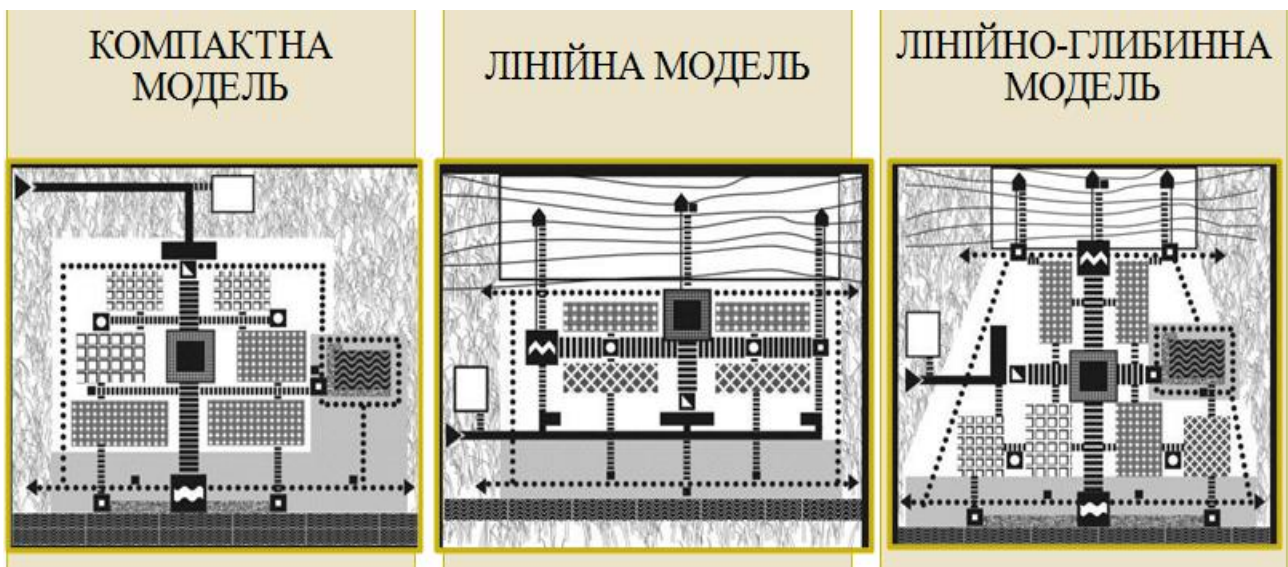

Рис. 2. Моделі планувальних рішень та композиції забудови баз [2]

Функціональне зонування прибережних баз відпочинку зумовлює поділ території прибережних баз відпочинку на такі зони: житлова рекреантів, житлова обслуговуючого персоналу, культурно-побутових і адміністративних будівель і споруд, фізкультурно-спортивна, зона транспортну, а також, зона природного ландшафту. Окремо виділяється прибережна територія, яка включає прибережну захисну смугу.

Прибережною захисною смугою вважається територія, прилегла до акваторій річок, озер та інших поверхневих водних об'єктів, на якій встановлюється спеціальний режим господарської та інших видів діяльності з метою запобігання забруднення, засмічення, замулення і виснаження водних об'єктів, а також збереження середовища і снування для наявних представників.

Ширина прибережних захисних смуг встановлюється таким чином:

- для річок, ставків і озер – від середньо багаторічного урізу води в літній період;
- для водосховищ - від урізу води при нормальному підпірному рівні;
- для морів – від максимального рівня припливу[3].

Висновки. За результатами проведеного аналізу територіально-планувальної організації прибережних баз відпочинку можна виділити такі особливості їх формування:

1) особливості архітектурно-планувальних рішень щодо формування баз відпочинку на прибережній території включають в себе лінійне планування, водний ресурс, екологічні, ландшафтно-естетичні, а також природно-кліматичні фактори;

2) бази відпочинку розташовуються в долинах річок, на узбережжях озер і морів;

3) планувальна структура об'єктів у більшості випадків є лінійною (вздовж берегової смуги);

4) місткість прибережних баз відпочинку зазвичай коливається від 40 до 500 осіб;

5) для більшої частини баз відпочинку кращим сезоном функціонування є літній період, проте, разом з тим має місце тенденція щодо забезпечення цілорічної роботи об'єктів відпочинку за рахунок розвитку матеріальної бази для зимового періоду.

Таким чином, в результаті аналізу досвіду проектування сучасних прибережних зон у вітчизняній і зарубіжній практиці у статті виявлено композиційні особливості формування архітектурного середовища.

Виявлені і схарактеризовані особливості прибережних баз відпочинку мають враховуватися під час проектування нових чи модернізації існуючих баз відпочинку.

Список використаних джерел

1. Методические указания по проектированию водоохранных зон водных объектов и их прибрежных защитных полос. – Москва, 1998.-11 с.
2. Морозова Н. В. Принципы и приемы архитектурного формирования прибрежных рекреационных комплексов в горных ландшафтах (на примере горного Алтая): Дисс. канд. архитектуры: 05.23.20 / Морозова Наталья Владимировна. - Екатеринбург, 2012. - 108 с.
3. Планировочная организация комплексов отдыха [Электронный ресурс] /Режим доступа: <http://realtycrimea.ru/recreational/30-planirovochnaya-organizacia-kompleksov-otdyha.html>.

Аннотация

В статье выявлены приемы архитектурно-планировочной организации баз отдыха, рассмотрены функциональное зонирование территории баз отдыха, определены особенности формирования баз отдыха на прибрежной территории.

Ключевые слова: база отдыха, прибрежная территория, линейная структура застройки.

Annotation

In the article the methods of the architectural organization of recreation are considered functional zoning of recreation, identified characteristics of the formation of recreation in coastal areas.

Keywords: recreation, coastal area, the linear structure of the building.